

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ
ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

15
1921

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE
ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ÉDITIONS**
ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ★ BAS. N. GRÉGORIADÈS

E.Y.D της Κ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ¹

Τὴν ἐγνώρισα ώς ἄλλην γύμφην λευκὴν καὶ ὥραιαν, ἀπλου-
μένην νωχελῶς παρὰ τὰ γαλανὰ νερὰ τοῦ κάταστένου της τοῦ
μαγίκου.

Ἐμεθύσθην ώς ὑπὸ γοητείας, ἐνθισθεὶν εἰς πλάνην καὶ ἐνό-
μισκή, ὅτε ἐνωτιζόμην τῶν γειτόνων Σεργίων, ψιθυριζούσων εἰς τὰ
ιπτά μου ἄσματα γοητευτικά, γλυκεῖς μύθους τῶν ἀρχαίων χρόνων,
ώραιας διηγήσεις ιστορίας παρελθούσῃς.

Οὐ μακράν. μολ ἔλεγον αἱ Σειρῆνες, ἕκειτο παρὰ τὰς ἀκτὰς
τῆς αὐτῆς εὔδαιμονος Σικελίας οἱ ποταμοί, Ἄρέθουσα, ἡ γύμφη,
ἥγια κατεδίωξεν ἕως ἐκεῖ, ρεύσας ὑποδρύχιος ἐκ τῆς Ἡλείας καὶ
ὑπὸ ἔρωτος φλεγόμενος, οἱ Ἀλφείς, γωρίς τὰ νάματά του νά-
ναιιγθώσι πρὸς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης.

Δὲν ἔφευγεν τῇ κόρῃ εἰς ξένην γῆν, ἀκολουθουμένη, ὑπὸ τοῦ
Συνεργωτος ποτάμου θεοῦ. Ἡ Σικελία τὸ συμπλήρωσις τῆς ἀρ-
χαίας Ἑλλάδος καὶ ὑπερθεν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Πηγίου, οὐ τὸ ὄνομα
ἀνακαλεῖ τὴν βιαλικὴν διάσπασιν τῆς νήσου ἀπὸ τῆς Ιταλικῆς
γηπείρου. μέγρι τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Κύμης ἔξετείγετο πο-
λυάνθρωπος, πλούσιος, εύτυχης. πεπολιτισμένος, λογοτεχνῶν καὶ
καλλιτεχνῶν ὁ ἑλληνισμὸς τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος.

Οἱ μῆθοι τῶν Φοινίκων ναυτιλῶν, τῶν ἐνωρίς ἐγκαταστα-
θέντων ἐν Σικελίᾳ τῇ πλουτιζομένων ἐκ τῶν πλόων πρὸς τὴν
πλουσίαν καὶ εὔφορον νῆσον, περὶ θαλασσῶν κινδύνων καὶ ἐπι-
ζόσθων τεράτων δὲν ἐπτόησαν τοὺς τολμηροὺς ἐξ Ἑλλάδος ἀπο-
κους. Χαλκεῖς καὶ Νάξιοι, Κορινθίοι καὶ Μεγαρεῖς, Ρόδιοι καὶ
ἄλλοι Μικρασιαταὶ ἔκτισαν ἐπὶ τῆς σικελικῆς γῆς εὔδαιμονας

1. Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ φιλολογικῷ συλλόγῳ Παρνασσῷ τῇ 28 Δε-
κεμβρίου 1908. Τοῦ λόγου τούτου ὁ πρόλογος καὶ ὁ ἐπίλογός ἐδημοσιεύθη-
σαν ἐν τῇ ἐφημερίδι «Ἐστία» τῆς 29 Δεκεμβρίου 1908 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν
«Τὸ γάσμα π' ἀνοιξε ὁ σεισμός».

πόλεις. Ἡ Νάξος καὶ αἱ Συράχουσαι, οἱ Δεοντίνοι καὶ ἡ Κατάνη, τὰ Μέγαρα καὶ ἡ Γέλα, δὲ Ἀκράγας καὶ ἡ Ἰμέρα, δὲ Σελινοῦς καὶ τὸ Ταυρομένιον ἥμιλλωντο πρὸς ἀλλήλας ἐπὶ ἀκμῇ καὶ πλούτῳ καὶ παιδεύσει.

Οἱ ἐπιχώριοι Σικανοὶ καὶ Σικελοὶ ὑποχωροῦσιν εἰς τὸ ἀνώτερον πνεῦμα, εἰς τὸν ὑπέροχον πολιτισμὸν τῶν Ἑλλήνων, οἱ Φοίνικες ἀποικοὶ καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῶν Καρχηδόνιοι περιεργοῦνται εἰς τὴν βορειοδυτικὴν ἄκραν τῆς νῆσου τὴν ἀντικρύζουσαν τὴν Καρχηδόνα. Καὶ δὲν παύει μὲν δὲ ἀγών, ἀλλ' εἶναι ἀγώνιν στεφάρευσες ὡς τὸ πλεῖστον ὑπὸ γικῶν ἐλληνικῶν. Εἰς θεοὺς ἐλληνικοὺς κτίζονται γαλερικαλλεῖς, σφραγίδεις θέσμια Ἑλλήνων γομοθετῶν εἰσάγουσιν εἰς τὰς πόλεις τὴν εὔγομίαν· ἐν θεάτροις ἐλληνικοῖς διδόσκονται αἱ πρῶται κωμῳδίαι τοῦ ἐλληνικοῦ γένους καὶ τὰ δράματα· Ἀθηναῖων τραγῳδῶν τύραννοι μεγαλοπρεπεῖς, φιλόμουσοι καὶ ἵπποτερόφοι· προστατεύουσι τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας, γικῶς τοὺς Καρχηδόνιους, βλέπουσι στεφαγούμενα τὰ τέθριππά των ἐν τῇ αὐτῇ ἔκεινῃ· Ὁλυμπίᾳ, ἦν κοσμοῦσιν, ὡς καὶ τοὺς Δελφούς, οἱ φιλόκαλοι Οησαυροὶ οἱ ἐγκλείοντες εἰς τοὺς κοινοὺς θεούς τῶν Ἑλλήνων ἀναθίματα τῶν σικελιωτικῶν πόλεων· ἀθληταὶ καλλίμορφοι· τῶν παγελληγίων ἀγώνων ὑμνοῦνται ὑπὸ τῶν μεγαλωνυμωτάτων ποιητῶν τῆς κοινῆς ἐλληνικῆς πατρίδος.

Οἱ Εὔμολπος ψάλλει ἐν Συρακούσαις τὴν Τιτανομαχίαν, δὲ Κιναιθος ῥαψῳδεῖ τὰ διμηρικὰ ἔπη, δὲ Ἰμερατος Στησίχορος στίγμει κυκλίους χοροὺς ψάλλοντας ἐν συνοδίᾳ κινήσεων εὐρύθυμων τὸν ἔρωτα καὶ τοὺς ἐλληνικοὺς μύθους. Πρὸς τοὺς εὐμούσους Σικελιώτας σπεύδει νὰ μεταδώσῃ τῆς ἀρμονικῆς του λύρας τὴν σαγήνην δὲ Λέσβιος ἔκεινος Ἀρίων, δὲν, πλατύμενον Σικελῷ ἐν τῷ πόντῳ ἔσωσαν οἱ φίλοι τῆς ἀρμονίας δελφίγες, δτε δόλιοι συμπλωτῆρες, ἐποφθαλμιῶντες εἰς τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ, ἔρριψαν ἀπὸ τῆς ἀλιπλόσου γλαφυρᾶς νηὸς εἰς τὰ κύματα τῆς ἀλιπορφύρου θαλάσσης. Εἰς τὴν Σικελίαν ἔδραμεν, ἔξωσθεῖσα ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν, ἢ Λεσβία μοῦσα, ἡ Σαπφώ, νὰ ἐπαναλάβῃ τοὺς ἔρωτικούς της πόνους.

Γλυκειὰ μητέρα δὲν μπορῶ 'στὸν ἀργαλειὸν νὰ κάπσω· ἐκείδος ὁ νειός μ' ἐδίμασε καὶ ὁ ἔρως τὸ νοῦ μου ἐπῆρε.

‘Ως δευτέραν αὐτῶν πατρίδα καθεώρουν τὴν Ἑλληνικωτάτην Σικελίαν, σπεύδοντες πρὸς τοὺς φιλοπροόδους Σικελιώτας καὶ τοὺς φιλομούσους. αὐτῶν τυράννους οἱ φιλόσοφοι καὶ οἱ ποιηταὶ τῆς Ἑλλάδος ὅλης. Ἡ Ἰμέρα, τὸ Ταυρομένιον, ὁ Ἀκράγας, ἀντήγηταν ἐκ τῶν μεγάλων διδαχμάτων τοῦ Πυθαγόρου ἐκτὸς τῶν πόλεων τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος. Ἐν Σικελίᾳ, μετὰ τὴν μεγάλην νίκην τῆς Ἰμέρας, ἥτις ὑπῆρξεν ἀντίκτυπος τῶν ἐν τῇ ἐντεύθεν Ἑλλάδι μαχῶν κατὰ τῷ Περσῶν, ἀντήγητα τοῦ μεγάλου ψάλτου τῶν εθνικῶν νικῶν, τοῦ Σιριωνίδου. Ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ἱέρωνος διέτριψεν δύλυκὺς Βακχυλίδης καὶ ὁ μέγιστος τῶν λυρικῶν τῆς Ἑλλάδος, ὁ Πινδαρος, ὁ ὑμνήσας τὰς ἐν Ὁλυμπίᾳ νίκας τοῦ μεγάλου τυράννου καὶ τὰς μεγαλοπόλεις Συρακούσας, τὸ τέμενος τοῦ βαθυπολέμου Ἀρεωτοῦ, τὰς δαμονίας τροφούς σιδηροχαρυῶν ἵππων. Ἐν Συρακούσαις ἔξενθισθη ὁ Αἰσχύλος, ὁ μέγας τραγῳδός, ὁ πυργώσας ρήματα σεμνά, ἔκειτο κτίζοντος τοῦ Ἱέρωνος νέαν πόλιν, τὴν Αἴτναν, ἔγραψε τὰς Αἴτναίας, οἰωνιζόμενος βίον ἀγαθὸν τοῖς συνοικίζονσι τὴν πόλιν· τὸ θέατρον τῆς πόλεως εκύτης πιστεύεται, διτε ἔκριγεν ὁ δαιμόνιος ποιητῆς ἀξιον γ' ἀντιγίγνεται ἐκ τῶν πρώτων ἐπευφημιῶν ἐπὶ τοῖς Πέρσαις, τῷ δράματι ἔκείνῳ, διὸ οὗ ἐθαυμαστοῦτο γίνεσθαι τῆς μεγαλοπραγίας τῆς ἔθνικῆς νίκης ἐναντίον τοῦ Ἀσιανοῦ βαρβάρου. Τέλος ἐν τοῖς πυροφόροις ἀγροῖς τῆς Λίσσης ἔκειτο ὁ τάφος τοῦ μεγάλου Ἀθηναίου Μαράθωνος μάγου καὶ τραγῳδοῦ. Ἀπὸ τῶν σικελικῶν Μεγάρων μετεώρτευσε πρώτος τὴν χωματίαν εἰς τὴν Ἀττικὴν δ Σουσαρίων πολὺ πρὶν γίνεσθαι, θέλουσαι γὰρ εὑρώσι τέμενος ὅπερ οὐχὶ πεσεῖται εὑρον τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀριστοφάνους. Τὴν Σικελίαν ἔδεξε διὰ τῶν φιλοσοφημάτων αὐτοῦ καὶ τῶν χωματίων ὁ Ἐπίχαρμος. Τὴν αὐλήν τοῦ Ἱέρωνος ἐτίμησε φιλόσοφος οἵος δ Ξενοφάνης. Καὶ δ Πλάτων ἀγέδη εἰς τὴν Αἴτναν ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διογούσει. Τῆς Σικελίας εἶνε τέλος τέχνα δύο τῶν γνωστοτάτων ἴστορικῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, Τιμοτος δ Ταυρομενίης καὶ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης.

Εἰς δὲ ἀδάμας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔκεινον στίμματος, μὲ τὸ ὄποιον

εἶχε στέψει ἡ Ἑλλὰς τὸ μέτωπον τῆς ὥραίας αὐτῆς θυγατρός, τῆς Σικελίας, ἥτο καὶ ἡ Μεσσήνη. Οἱ "Ελληνες οἱ καταλαβόντες καὶ εἰς ἐπίζηλον ἀνυψώσαντες ἀκμὴν τὰς κυριωτάτας τῶν θέσεων τῆς Σικελίας δὲν ἤδυναντο ν' ἀμελήσωσι τῶν εὐφόρων γαῖῶν, τῆς ἑπικαΐου θέσεως, τοῦ βαθέος καὶ ἀσφαλοῦ λιμένος, ἕφ' οὗ ἔκειτο ἡ ἀρχαία τῶν ἐπιχωρίων Σικελῶν πόλεις, γῆτις ὧνομάζετο Ζάγκλη. "Ηδη τῷ ΓΞΣ π.Χ. "Ελληνες ἔκ τῆς παρὰ τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως Κύμης μετὰ Χαλκιδέων καὶ ἄλλων κατέλαθον τὴν πόλιν καὶ γῆσαν γῆσαν παραγκωγίζοντες τοὺς ιθαγενεῖς καὶ μεταβάλλοντες τὴν πόλιν εἰς ἐλληνικήν. 'Αλλ' ἔτι ἐλληνικώτερος ἀνεδείχθη τῆς πόλεως ὁ χαρακτήρ, ὅτε προσέδραμον εἰς αὐτὴν γέοι ἔποικοι ἐκ Σάμου καὶ Μιλήτου μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐναντίον τῶν Περσῶν ἐπαναστάσεως τῶν Ίώνων. 'Αλλ' ἡ ἐγκατάστασις αὐτῇ ἐν Ζάγκλῃ Ἐλλήνων προσφύγων διεσωζομένων ἐκ τῆς δουλείας δὲν εἰνε ἡ μόνη. 'Τιπήρχε πλὴν τῶν ὑπὸ τῶν Περσῶν δυναστευμένων Ἐλλήνων ἐλληνική γάρα, γῆτις γενναίως πολεμήσασα ἐπὶ μακρὸν ἐναντίον κατακτητῶν ὁμοφύλων εἶχεν ἀποβάλει τὴν ἐλευθερίαν. Οἱ κατακτηταὶ γῆσαν οἱ Σπαρτιάται, οἱ γῆτημένοι γῆσαν οἱ Μεσσήνιοι. Μάτιγρα ἐπαναστατίσαντες ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ οἱ δεδουλωμένοι παρὰ τὰς ἀριστείας τοῦ γενναλοῦ Ἀριστομένους γῆτημησαν καὶ πάλιν ὑπὸ τῆς Σπάρτης, ἐνθαρρυγομένης ὑπὸ τῶν ἐμβατηρίων τοῦ Τυρταίου. 'Αλλ' οἱ πλεῖστοι τῶν γῆτημένων δὲν ἦθέλησαν νὰ μεταβληθῶσιν εἰς εἴλωτας τοῦ νικητοῦ, καὶ, λαβόντες τὴν βακτηρίαν τοῦ πλάνητος, ἐτράπησαν εἰς γάρας ξένας. Τούτων πολλοὶ κατέφυγον ἀπέναντι τῆς Ζάγκλης εἰς τὸ Ρίγιον, εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ ἀρχαίου Βρεττίου, τῆς σημερινῆς Καλαβύριας. Ἡ κολούθουν τὴν αὐτὴν ἔκεινην ὁδὸν καὶ ἐτρέποντο ἔξοριστοι εἰς τὴν αὐτὴν ἔκεινην πόλιν, γῆν εἶχον ἀνατείξει ἐλληνικὴν ὅμιλον τοῦ οποίου φυγάδες ἐκ τῶν γρόνων τοῦ πρώτου μεσσηνιακοῦ πολέμου.

"Ἐκεῖ, διεσώζοντες τὰς ἀναμνήσεις τῆς δεδουλωμένης πατρίδος, οἱ Μεσσήνιοι τοῦ Ρηγίου γῆγαγον τὴν πόλιν εἰς μεγάλην ἀκμὴν καὶ τῆρχον τῆς πόλεως, γῆτις συμμετέσχεν ὅλης ἔκεινης τῆς παιδεύσεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, διέκρινε τὴν Μεγάλην Ἐλλάδα. Μετὰ τοῦ δινόματος τοῦ Ρηγίου συγδέεται, ώς μετὰ τῶν λοιπῶν ἐλ-

λγηνικῶν πόλεων τῆς μεσημβριαγῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Σικελίας ἐλη^θ
έκεινη γί κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἀναγέννησις γί προελθοῦσα ἐκ τῶν
φιλοσοφημάτων τοῦ Πυθαγόρου· γέννημα δὲ τῆς πόλεως ταύτης
ὑπῆρξεν ὁ ποιητής Ἰεροκοινωνίας τοῦ Ιεροκοινωνίας τοῦ Πολυκράτους
ἐν Σάμῳ, περὶ οὐκέπειτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁ ὥραῖος μύθος, ὃς
φανερούθεντα παρὰ τὴν Κόρινθον ὑπὸ λγητῶν ἔξεδικησαν οἱ μόνοι
μάρτυρες τοῦ φόνου, οἱ ὑπεριπτάμενοι γέρανοι, οὓς ιδόντες οἱ φο-
νεῖς θερχούμενοις ὑπὲρ τὸ θέατρον, ἐνῷ ἐκάθηντο ἀμέριμνοι, ἐπρο-
βούσθισαν ἐκ τῆς καταλαβούσης αὐτοὺς αἰφνίδιας τραγής. Εἶνε δὲ
τοῦτο, ὡς γνωτόν, τὸ θέμα τοῦ ὥραίου ποιήματος τοῦ Schiller:
Οἱ γέρανοι τοῦ Ἰεροκοινωνίας.

"Ισχυσαν δ' ἐν Ἱηγαίῳ ἐπὶ τοσοῦτον οἱ φυγάδες Μεσσηνίοι, ὅστε
ἐπὶ μακρὸν Μεσσηνίος γίτο τῆς πόλεως ὁ ἀρχων. Τοιοῦτος δ' γίτο
καὶ ὁ ἐκ Μεσσηνίων ἔλχων τὸ γένος τύραννος Ἀναξίλας, ὅστις
ὑπῆρξεν ὁ ἐν Ζάγκλῃ ἐγκαταστήσας τοὺς Ἰωνας ἐκ Μιλήτου καὶ
Σάμου πρόσφυγες. Ἀλλὰ καὶ Μεσσηνίους αὐτόχρημα ἐκ τῶν ἐν
Ἱηγαίῳ ἐγκατέστησεν ἔπειτα μετ' οὐ πολὺ ὁ Ἀναξίλας ἐν Ζάγκλῃ
καὶ, δι' αὐτῶν ἐνισχυθείς, κατέλαβε τὴν πόλιν αὐτὸς τῷ 476 π. Χ.
μετονομάσας αὐτὴν Μεσσηνήν.

Τὸ νέον ὄνομα τῆς Ζάγκλης ἐνθύμιεῖ τοὺς μακρούς ὑπὲρ ἐλευ-
θερίας ἀγῶνας τῆς δεδουλωμένης πατρίου Μεσσηνίας. Οἱ ἀπόγονοι
δὲν ἐλημόνουν τοὺς πατέρας, οἱ ξενιτευμένοι, καὶ ἐγκαθιδρυόμενοι
ἀκόμη εὐτυχεῖς καὶ ισχυροί ἐν μέσῳ ἐλευθέρων ἀλλων Ἐλλήνων
τῆς εὐδαίμονος Σικελίας, ἔφερον ἀκόμη ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν ἀνάμνη-
σιν τῆς μακρινῆς ὑποταγῆς πατρίδος καὶ εἰς τὰ χεῖλη αὐτῶν τὸ
γλυκύ της ὄνομα ὑπὲρ ἔδωκαν εἰς τὴν γέαν αὐτῶν ἐλευθέρων φωλεάν.

Κατὰ δὲ τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν πρὸς συντήρησιν τῆς ιδίας ἐλευθε-
ρίας ἐν τῇ νέᾳ πατρίδι ἐπέδειξαν τὸν αὐτὸν ἐκείνον γῆραισμόν, ὃν
εἰχον διατραχνώσει οἱ πρόγονοι αὐτῶν ἀνταγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς
Λακεδαιμονίους ὑπὲρ τῆς πεφιλημένης Μεσσηνίας, ἀλλὰ καὶ ὑπέ-
στησαν ἀναλόγους ἀτυχίας.

Δια τοῦτο ἐν τῇ πολυκυρίᾳ πατέρων τοὺς ἀρχαίους χρόνους ίστο-
ρία τῆς Μεσσηνίας βλέπομεν αὐτὴν διεισδύομένην ὑπὸ τῶν Καρ-
γηδονίων. Καὶ τὴν μὲν πρώτην φορὰν ἀνακτίζει τὴν πόλιν δ τύραν-

κος τῶν Συρακουσῶν Διονύσιος ὁ Α' ὃς προπύργιον ἐνσυντίον τῆς Καρχηδόνος, τὴν δὲ δευτέραν ἀπαλλάσσει αὐτὴν τῷ καρχηδόνιον: καὶ δεσμῶν Τιμολέων ὁ Κορίνθιος. Ἐν μέσῳ τοιούτου ἀνταγωνισμοῦ πρὸς τὸν ἐν Σικελίᾳ ἔθυικὸν ἔχθρὸν τῶν Ἑλλήνων, τὸν Καρχηδόνιον, δὲν εἶνε ἀπορον πῶς γὰρ Μεσσήνη γίνεται μοιραῖως μία τῶν κυριωτάτων ἀφορμῶν τοῦ πρώτου μεταξὺ Ρωμαίων καὶ Καρχηδόνιων πολέμου καὶ ὑπέστη ἀπὸ τῶν χρόνων αὐτοῦ μία τῶν πρώτων ἐλληνίδων πόλεων τῆς Σικελίας τὴν ἀδύνην γὰρ ίδη ἔσυτὴν περιπτούσαν εἰς τοὺς Ρωμαίους, οἵτινες καὶ ἐκράτησαν αὐτῆς ἔκτοτε.

*Αλλὰ δὲν συγδέεται μόνον γὰρ αἰαί ἴστορία τῆς Μεσσήνης καὶ τοῦ Ἀργίου πρὸς τὴν ἐλληνισμόν. Κοινὰς ἔχουσι πολλαγῶς τὰς τύχας καὶ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Μάκρως ἔξακολουθεῖ ἐπὶ αἰῶνας πολλοὺς γάρ σχέσις τοῦ Βυζαντίου πρὸς τὴν Σικελίαν καὶ τὴν Καλαβρίαν, κοινοὺς δέ ἔχουσι τὸ Βυζαντίου καὶ αἱ Ιταλικαὶ αὕται γῷραι τοὺς ἔχθρούς ἐν τῷ πρωστέῳ τῶν Σαρακηνῶν καὶ τῶν Νορμαγγῶν, οἵτινες καὶ γίνονται κύριοι ἀμφότεροι καὶ τοῦ Ἀργίου καὶ τῆς Μεσσήνης. ἀνδρείως ἀγωνιζομένων ὑπὸ τοὺς στρατηγούς τοῦ Βυζαντίου,

*Αλλ' ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῶν σταυροφοριῶν ἀνέρχεται καὶ πάλιν γὰρ Μεσσήνη εἰς γέαν ἀκμήν, καὶ γάρ δὲν ἀναστέλλουσιν εὔτε αἱ ἐμφύλιαι κατὰ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου αἰῶνος διαμάχαι τῶν εὐπατερίδῶν πρὸς τοὺς δημοκρατικούς αἱ ἀναγκάζουσαι τοὺς Μεσσηνίους γὰρ ὑποταχθῶσι τῷ 1675 εἰς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου ΙΙ' οὗτε ἄλλος ἐκ τῶν περιπετειῶν τυχῶν τῶν μέσων καὶ τῶν νέων χρόνων δεινός.

Τῶν κατακτητῶν γάρ ὁρμὴ καὶ τῶν πολέμων γάρ μανία, τῶν στάσεων αἱ συμφοραὶ καὶ τῶν ἐπιδημιῶν αἱ καταστροφαὶ δὲν ἵσχυσαν γὰρ καταβάλωσι τὴν πόλιν. Τεισαράκοντα χιλιάδεις τάφων ἀνεύχθησαν τῷ 1740 ὑπὸ φενερού λοιμοῦ, δεκαεξακισχιλίοις δὲ ὑπῆρξαν οἱ ὑπὸ τῆς χολέρας τῷ 1854 θανόντες. *Αλλ' ὁ μέγας ἔχθρος ἐκρύπτετο εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς καὶ εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης. *Η γῆσεις πόλις κατεστράφη ὑπὸ σεισμοῦ τῷ 1743. Τὰς θαρείας πληγὴς ἐπεύλωσεν ἐν τούτοις ὁ χρόνος καὶ γάρ Μεσσήνη γῆκμασε καὶ πάλιν ἀνθηρὰ καὶ ώραία, διέστι «τὸ χάσμα π' ἄγοιξε ὁ σεισμὸς εὑθὺς ἐγέμοιε

ἄνθη» κατὰ τὸν ποιητήν. Αὐτὰ τὰ ἄνθη εἰδον ώραῖα καὶ εὖώδη, προσορμιζόμενος εἰς τὴν πόλιν πρὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν, οἱ εἰδον αὐτὴν ως ἀλλην γύμφην λευκὴν καὶ ώραιαν, ἀπλουμένην γωχελῶς παρὰ τὰ γαλανὰ νερὰ τοῦ καταστένου τῆς τοῦ μαγικοῦ.

‘Οποίαν θὰ μοί δεῖξετε τώρα τὴν ώραιαν γύμφην; Ποῦ ἔχειτο ἡ Μεσσήνη; Ποῦ εἰγει τὸ Ρήγιον; Τὰ γαλανὰ νερὰ τὴν οὐρανού σαν καὶ οἱ Τυφώνες ἀγεμόχλευσαν τοῦ πόντου τοὺς βυθοὺς καὶ συγέσφιγξαν τὰς δεξιὰς εἰς πυγμὴν θανάτου ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυδης, καὶ τὴν θάλασσαν ωρθώθη εἰς ἐλέποιν συντριβῆς, καὶ αἱ οἰκίαι ἀνετράπησαν καὶ τὰ μέγαρα κατέπεσαν καὶ αἱ ἐκκλησίαι τὴρ εἰπώθησαν καὶ τὴν ἡμέρα μετεβλήθη εἰς νύκταν καὶ αἱ φλόγες συνησπίζουσαν πρὸς τὰ θύατα καὶ τὴν χαριμοσύνη μετεβλήθη εἰς οἴμωγάς καὶ κοπετούς καὶ δάκρυα καὶ τὴν ζωὴν διεδέχθη ὁ θάνατος καὶ τὴν νεκρώσιμος σιγῇ ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ κοιλάδι: Ἰωσαφάτ τὰ τῷ σματα τῶν ἀρχαίων Σειρήνων ἔξετραχύνθησαν εἰς καγχασμούς.

‘Ο σεισμὸς διέγραψεν ἀπὸ τοῦ χάρτου πόλεις καὶ χωρία καὶ συνεκλόνησεν ἐκ δάθρων τὴν Μεσσήνην καὶ τὸ Ρήγιον. Άλλὰ συγεκλόνησεν μετ’ αὐτῶν καὶ τὴν καρδίαν τῶν Ἰταλῶν συμπάντων καὶ τῆς ἀνθρωπότητος δλοκλήρου. Η φιλαγθρωπία ἔσπευσε νὰ παλαιάσῃ πρὸς τὸν θάνατον ἐν τῷ πεδίῳ τῆς ἔρημώσεως καὶ τῆς δδύνης.

Ἐν τοῖς πρώτοις ἔδραις παρθένοις, μειλίχιος, μὲ τὸ δάκρυ εἰς τοὺς ὄφθαλμους καὶ τὴν ψυχὴν τεθλιψμένην τὴν εὐθύνην καὶ πατήρ τῶν ζώντων δμοῦ καὶ τῶν νεκρῶν ὁ Σαβίαδης Βασιλεὺς, νὰ θρηνήσῃ ἐπὶ τῶν ἔρειπίων τῆς προσφιλοῦς θυγατρὸς τῆς πατρὸς Ἰταλίας, τῆς νεκρωθείσης ἔξαπλης ὑπὲ τοῦ πρωτοῦ τυφώνος, νὰ κλίνῃ γόνυ καὶ νὰ καύσῃ θυμίαμα πρὸ τῶν παθόντων τέκνων, νὰ ἐνσπείρῃ παραμυθίαν ἀπὸ τῶν βασιλικῶν του χειλέων εἰς τοὺς ἀπορφανισθέντας, νὰ χύσῃ βάλσαμον εἰς τὰ μέλη τὰ τετρωμένα, νὰ δώσῃ ἀντον καὶ ἀδιολὸν πλούσιον ἀπὸ τοῦ κορμαγᾶ του εἰς τοὺς αἰργιδίως μεταστάντας εἰς πενίαν καὶ πεῖναν.

Καὶ εἰς τὸ πλευρόν του ἐφάνη, μετ’ αὐτοῦ καταβάσσα ἀπὸ τοῦ θρόνου τῶν Καισάρων, εἰς τὴν ἄλλοτε γῆν τῆς ἐπαγγελίας, κοιλάδα τώρα ὀδυρμῶν καὶ πόνου γέα Ραχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, γή.

·ρύγισσα ή μεγαλόφθαλμος ἡπέ τὰ Μαυρά βουνά μελανείμων ἀδελφή τοῦ ἐλέους, παραμυθία τῶν ὅρφανῶν, νοσοκόμος τῶν τραυματιῶν, ἀρτοδότειρα τῶν λιμοκτονούντων. Καὶ μετεβλήθησαν εἰς μαργαρίτας, μαργαρίτας πάρηγορίχας, ώς τὰ δάκρυα τῆς βασιλοπούλας τοῦ παραμυθιοῦ, τὰ δάκρυα τῆς ἀνάσσης τῆς φιλανθρωπίας.

Εἰς τὸν πλούσιον βασιλικόν της δίσκον, ὃν πλουτίζουσιν αἱ δωρεαὶ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης, καταθέτει ἡ Ἐλλάς, ἀδελφὴ τῆς Ἰταλίας, ἀλλγα κέρματα συντροφευμένα μὲ βαρυστάλακτον Πανελλήνιον δάκρυ ἐπὶ τῇ καταστροφῇ πόλεων συνδεομένων διὰ τῶν αἰώνων μετὰ τοῦ Ἐλληνισμοῦ.

Ἄλλα καὶ μίαν εὐχὴν ἔγκαρδιον ἀπευθύνει τὸ Ἐλληνικὸν "Ἐθνος πρὸς τὴν φίλην χώραν", ἐν ᾧ δὲ Φώσκολος ἔψαλε τοὺς Τάρούς· νὰ ἴδῃ δὲ Ἰταλικὸς λαὸς ταχέως πραγματούμενον τὸν στίχον τοῦ ἀσιδοῦ, τοῦ ἔχοντος τὴν αὐτὴν καὶ δὲ Φώσκολος γενέτειραν, τὴν Ζάκυνθον:

«Τὸ χάσμα π' ἄνοιξε ὁ σεισμὸς εὐθὺς
ἐγέμισε ἄνθη...»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΥ ΤΟΜΕΑΝ ΦΑΡΑΓΓΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΦΑΡΑΓΓΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. Κ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΗΛΙΟΥΝΤΑΣ ΛΟΙΠΟΥΝ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΥΝ